

m.registrator@regeringskansliet.se
kopia: anna.berglund@regeringskansliet.se

Promemorian Miljöbedömningar Ds 2016:25

Sammanfattning

Svenska byggnadsvårdsföreningen, SBF, hälsar med tillfredsställelse förslagen till en tydligare och mer strukturerad lagstiftning för miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar samt ett förtydligande och viss utökning av miljöorganisationers rätt att få överklaga plan- och tillståndsbeslut. SBF föreslår dock:

- att det förtydligas i kapitel 6 i miljöbalken att miljökonsekvensbeskrivningar ska upprättas av en sakkunnig expert
- att utredningen tar upp och föreslår en lagändring som innebär att områdesnivån förstärks i den fysiska planeringen varigenom möjligheterna ökar att få till stånd miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar med tydlig redovisning av avvägningen mellan motstående intressen i tidiga skeden av planprocessen innan låsningar skett
- att miljöorganisationer ges rätt att överklaga även kommunens beslut om rivnings- och bygglov, som ej har stöd i detaljplan, för byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

Kompetenta experter (sid 145)

Enligt MBK-direktivet (artikel 5.3) ställs ett nytt krav på expertkompetens för att upprätta och bedöma miljökonsekvensbeskrivningar. SBF konstaterar att i många fall brister miljöbedömningen i planärenden i kommunerna på grund av att kompetens saknas. Detta leder antingen till att miljökonsekvensbeskrivning ej upprättas trots att behov föreligger eller att miljökonsekvensbeskrivningen är otillräcklig. SBF anser därför att det nya kravet enligt MBK-direktivet om expertkompetens bör återspeglas även i svensk lagstiftning. I utredningen nämns "kompetent" expert. SBF föreslår i stället "sakkunnig" expert.

SBF föreslår att det förtydligas i lagtexten att miljökonsekvensbeskrivningarna ska upprättas av en sakkunnig expert.

Syftet - att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande (sid 173)

De kommunomfattande översiktsplanerna är strategiska och övergripande och saknar de avvägningar mellan olika allmänna intressen på områdesnivå som skulle behövas som stöd för detaljplaneringen. Detta innebär att komplicerade avvägningar mellan olika intressen ofta kommer upp först i detaljplanen och dess miljökonsekvensbeskrivning. Detaljplanerna upprättas dock vanligen när det finns ett aktuellt projekt, kanske redan med halvt låsande löften och avtal mellan kommun och byggherre om genomförande av projektet. Även om en miljökonsekvensbeskrivning kan innehålla kunniga bedömningar av skada på kulturmiljövärden, som borde leda exempelvis till slutsatsen påtaglig skada på riksintresse, blir den sammanfattande bedömningen i miljökonsekvensbeskrivningen ofta att skadan inte är större än att den kan accepteras även om den naturliga slutsatsen skulle vara den motsatta. Denna slutliga avvägning mellan motstående intressen är ofta otydlig med svag motivering och faller därför utanför den demokratiska processen.

Miljökonsekvensbeskrivningen kommer alltså in för sent i processen eftersom projektet kommit långt i planeringen med stora nedlagda utredningsresurser vilket innebär att förutsättningarna minskar för en opartisk bedömning. Syftet enligt promemorian, att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande, tillgodoses således inte i många fall.

I utredningen "En effektivare plan- och bygglovsprocess" (SOU 2013:34) föreslog utredaren en ökad användning av områdesnivån i planeringen just för att kunna göra avvägningar mellan olika intressen i en meningsfull dialog med medborgarna innan intressenter kommit in i bilden och läsande överenskommelser träffats. I de ändringar som hittills genomförts i PBL har dock detta förslag inte berörts. Med en ökad användning av områdesnivån i tidiga skeden av planeringen skulle miljökonsekvensbeskrivningarna kunna bli mer meningsfulla och leda till att avvägningar mellan motstående intressen kan göras på ett förutsättningslöst sätt. Detta bör leda till en stadsutveckling med ökad hänsyn till olika miljövärden, bland annat tillvaratagande av vårt byggda och gröna kulturarv.

SBF föreslår därför att denna fråga tas upp i promemorian om miljöbedömningar, kanske med ett förslag att utreda en eventuell lagändring i plan- och bygglagen som leder till ökad användning av områdesnivån i planeringen. SBF bifogar en artikel av Kristina Berglund som utvecklar ett sådant förslag. Artikeln har publicerats i tidskriften PLAN 2015:1.

SBF föreslår att frågan om att genom lagändring förstärka områdesnivån i den fysiska planeringen tas upp i promemorian om miljöbedömningar. Syftet är att möjliggöra miljöbedömningar med förutsättningslösa och tydliga avvägningar mellan olika allmänna intressen i tidiga skeden av planeringen innan lösningar skett genom överenskommelser mellan olika parter i plan- och byggprocessen.

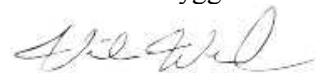
Miljöorganisationers klagorätt vad gäller olika beslutstyper (sid 262)

Enligt PBL 13 kap 12§ får en sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken överklaga ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Rivnings- och bygglov som medför miljöpåverkan och ej har stöd i planbestämmelser får dock inte överklagas av miljöorganisation.

SBF har i flera fall konstaterat att när detaljplanering sker av ett område som innehåller kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och där planförslaget förutsätter att de värdefulla byggnaderna rivs eller förvanskas för att kunna genomföra planförslaget fattar kommunerna ibland rivnings- eller bygglovsbeslutet innan detaljplaneringen genomförts. Detta innebär att miljöorganisationer mister möjligheten att överklaga rivning/förvanskning av de värdefulla byggnaderna. Bland annat mot denna bakgrund föreslår SBF att beslut om rivnings- eller bygglov som ej har stöd i detaljplan och som leder till rivning/förvanskning av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse inkluderas bland de beslutstyper där miljöorganisationer har rätt att överklaga myndighetsbesluten. I många av dessa fall finns det inte någon enskild sakägare som har rätt att överklaga sådana beslut som kan innebära ett stort ingrepp i kulturmiljön eller att en kulturmiljö raseras. Det är därför viktigt att miljöorganisationer i dessa fall får rätten att föra allmänhetens talan.

SBF föreslår att miljöorganisationer ges rätten att överklaga beslut om rivnings- eller bygglov som ej har stöd i detaljplan och som leder till rivning/förvanskning av bebyggelse som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt.

För Svenska byggnadsvårdsföreningen

Vicki Wenander
Ordförande

Kristina Berglund
Vice ordförande

Svenska byggnadsvårdsföreningen grundades 1975 och är en oberoende icke vinstdrivande, ideell förening med cirka 6000 medlemmar. Föreningen är en miljöorganisation vars huvudsakliga ändamål är att sprida och förmedla kunskap om byggnadsvård och sunt byggande, att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv och nyttja detta som en resurs i stadsutvecklingen samt att främja en god stadsmiljö och god kvalitet i övrigt i nutida stadsplanering.